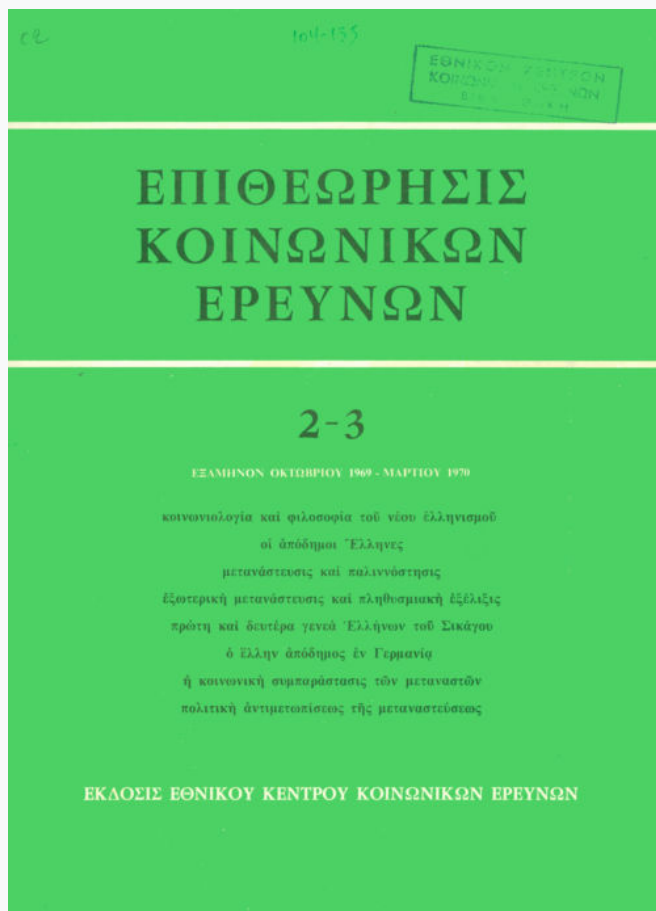

The Greek Review of Social Research

Vol 2 (1970)

2-3

La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord

Δ. Χαραλαμπίδης

doi: [10.12681/grsr.396](https://doi.org/10.12681/grsr.396)

Copyright © 1970, Δ. Χαραλαμπίδης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Χαραλαμπίδης Δ. (1970). La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord. *The Greek Review of Social Research*, 2, 115. <https://doi.org/10.12681/grsr.396>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΑΙΟΥ

La Société du Spectacle (‘Η Κοινωνία του Θεάματος), υπό Guy Debord, Paris, εκδ. Buchet - Chastel, 1968.

Είς τούς κύκλους τών διανοουμένων τής δυτικής Εδρώσης υπάρχει από δεκαετίας και πλέον μία μερίς αντικοινομορφιστών, διεξάγουσα, με άποστολικήn επιμονήn, σταυροφορίαn κατά τής κοινοβιας τής άφθονίας: τής κοινοβιας ή οποία δημιουργεί τήn αναγκαστικήn εργασίαn, τώ ψεδδος, τόν καταναγκασμόn, ό,τι δηλαδή καταστρέφει τās συνήκας τής φυσικής ευτυχιας, μη δυναμένης να διατηρηθή παρά μόνον εις τήn κατάστασηn τής πλήρους ελευθερίας και τής χαράς.

Τό εδύτερον κοινόν άντικρίζει χωρίς πολύ ένδιαφέρον τόν πνευματικόn αυτό κίνημα. Τελευταίως όμως προσέκλυσε τήn προσοχήn ή εμφάνισις τής *Κοινοβιας του Θεάματος* του Guy Debord. Τό βιβλίον αυτό άποτελεί σταθμόn εις τήn ιστορίαn τού άντικομορφιστικού κινήματος. ‘Ο συγγραφεύς εξετάζει και επικρίνει τās προσταγās τής καταναλώσεως—δημιουργήματα τού τεχνικού πολιτισμού—, τά όργανα διαφημισίας και τώ ιδεώδες τής ευζωίας. Τά στοιχεία αυτά περνούν από όδύν κριτικόn έλεγχον, ό οποίος σήμερον πλέον δέν είναι πρωτότυπος, άλλ’ επιβάλλεται με τήn εκλεπτυσμένηn έκφρασιν τήν κριτικήn έννοιαν τού συγγραφέως. ‘Ο όδός κριτικός τόνος παύει να γίνεται αισθητός όσον κατατάξεται ή εις βθέος ορμηία.

Διά τόν τομέα τής διαφημισίας, ό Debord φιλώσσει αρκετά βέβαι εις τήν φερέτραν του. ‘Αποστάσι τού άνθρωπιστικού πολιτισμού ή διαφημισταί, μεταχειρίζονται τήn κλασικήn κληρονομίαn, άπαινούμενοι συγχρόνως τήn πίστην των πρός αυτήν. ‘Ο ‘Εμπειδοκλής εμφανίζεται ως πωλητής σανδαλίων ή ως διοργανωτής ταξιδίων διά λεωφορεία εις τήν Αίτναν. ‘Ο Δημοσθένης θά βοηθήσει ή ξεχωριστή ζωή ενός άτομου μακράν τής ιστορίας, αι άμεσι σχέσεις τού άτομου με τόν κόσμον, τά ένδόμυχα συνασθημάτα του, οι έρωτές του, αι χαράι του, αι δημιουργικάι σιγμάι του.

‘Η καθημερινή ζωή, λοιπόν, έχει μεταβληθή, έξ αιτίας τού τεχνικού πολιτισμού, εις κόλασιν. «Τί έναπομένει από τήn άνθρωπινήn σίτην, τήν ζωντανήn δηλαδή δημιουργικήτητα, εις έν άτομον τού όποιον άποσπαστά βιασίο από τόν ύπνον του εις τās έξ τού πρού, ταλαιπωρείται εις

τά λεωφορεία και τούς σιδηροδρόμους τών προαστίων, έξαντλείται από τούς εκκαφαντικούς θορύβους τών μηχανών, άφειδατούται από τήν ρουτίαν και έγκαταλείπει κατά τώ τέλος τής ημέρας εις τήν άιουσαν άναμονής τών σταθμών, αυτών τών μητροπόλεων άναχωρήσεως διά τήn καθημερινήn κόλασιν τής εργασίας, αλλά και παραδείσων άφετηρίας τών weekends, όπου τού πλήθος, κατάκοπον μέχρις άποκτησώσεως, μεταλαμβάνει τής θείας ευχαριστίας.»

‘Ετερος όρος, ό οποίος προσλαμβάνει ιδιαίτερον περιεχόμενον εις τώ βιβλίον, είναι ή «έπιβίωσις». Διά τόν συγγραφέα, ό όρος δέν νοείται με τήn θεολογικήn μεταβανάτιον έννοιαν, αλλά με τώ ήθικόν νόημα ενός ιδεώδους ευζωίας. ‘Η πλάνη ή τώ έγκλημα τής σημερινής κοινοβιας τής ευημερίας είναι ότι έχει προσανατολίσει τόν βίον πρός μίαν τέρψιν ευζωίας, εις σημείον όστε να δημιουργήση διπλήn άρσιν τής ζωής: τήν συντρίβει με τώ σύστημα τής εργασίας πρός παραγωγήn και άγوران, αλλά και προσδίδει περισστέραν σημασία εις τήν χρήση δευτερευούσης αξίας πραγμάτων, εις βάρος άγών άξίων τού έσωτερικού μας κόσμου.

‘Οσα αναφέρει ό Guy Debord εις τώ σημείον αυτό δέν είναι έντελώς καινοφανή: άποτελούν θέμα προσφιλές ίκανού αριθμού κοινωνιολόγων, ήθικολόγων, αλλά και μυθιστοριογράφων.

Χαρακτηριστικόn φαινόμενον τής κοινοβιας τής καταναλώσεως άποτελεί τώ θέμα. Τό *Είναι* τής καθημερινής ζωής έχει θυσιασθή εις τήν φρενίτην τής άποκτησεως άγαθών διαρκώς νέων, φρενιτής ή οποία συντηρείται ύπολως από τās διαφημιστικάς επχειρήσεις, κατά τρόπον ό οποίος καλύπτει τεραστήν περιοχήn τής συνειδήσεως μας και επιβάλλει εις αυτήn παρυσιασείς, εικόνας, κομορφομιστικά πρότυπα. Κατ’ αυτόν τόν τρόπον καταστρέφεται ό,τι είναι κυρίως άτομικόν—ή ειλικρινής ύποκειμενικότης και ό δημιουργικός αυθορμητισμός. Δέν άπομένει πλέον παρά μία βαθεία «άντροπιή τών προοπτικών», κατά τόν συγγραφέα: ή γενική στροφή τού άνθρώπου πρός μία «βούλησιν άθεντικωτέρας ζωής άνευ περιορισμόν» και ή άντικατάστασις άξιολογικών έννοιών, αι όποια άπέκτησαν ύπερβολικήn βαρύτητα (όπως είναι π.χ. αι αξίαι τής εργασίας, τής παραγωγής, τής καταναλώσεως), με άλλας (όπως είναι ή χαρά, ή ευτυχία και γενικός όλαι αι καταστάσεις αι όποια άποτελούν έξωτερικεσιν τών συνασθημάτων μας).

‘Η άντροπιή αυτή προϋποθέτει χωρίς άμφιβολίαn άπόλυτον άνείρισιν τού χριστιανισμού και τού άστικού πολιτισμού, ό όποιοι θεμελιώνουν (Debord dixit) κατά διαφόρους τρόπους τόν έκβιασμόν τής βούλησεως και τήν διάμεσιν τών πόθων. ‘Αλλά ήn άνείρισιν αυτήν δέν πρέπει να τήν άναμένωμεν από επαναστάσεις μαρξιστικού τύπου. Αι επαναστάσεις αύται δέν άποσκοπούν εις τήν άμεσον ευτυχίαν. ‘Η ευτυχία τών σημερινών ανθρώπων δέν

άποτελεί τόν στόγον των. Ζητούν τήn θυσίαn τής πρός όφελος τών μελλουσών γενεών. Λοιπόν, «τω μέλλον δι’ έμέ δέν έχει ένδιαφέρον». Πολύ δε περισσότερο δέν έχει διά τόν συγγραφέα ένδιαφέρον τώ μέλλον τής άνθρωπότητος, τού όποιον έπαγγέλλονται να δημιουργήσουν αι μαρξιστικά επαναστάσεις, αι όποιαι κατ’ αυτόν παραβλέπουσ ακριβώς ό,τι άποτελεί τήν ουσίαν αυτού τού μέλλοντος: τήν ελευθερίαn κινήσιν τού άτομου πρός ό,τι δημιουργεί τήν χαράν και τήν ελευθερίαn πνευματικήn ένασχόλησιν. ‘Αντιθέτως, αι επαναστάσεις αύται προωvίζονται ύποταγήn εις τήν κοινοβικήν έξουσίαν, οικονομικήn πειθαρχίαn, άσφύξιαn τού άτομου ύπό τώ καταθλιπτικόν βάρος των πραγμάτων—άρα τήν άπομόνωσιν και τόν θάνατον εκ τής πλήξεως.

Αι ίδίαι αύται είναι από πολλάς άπόψεις δίκαιαι, πλην όμως όχι καινοφανεί. Διότι ή καταδική τής βιομηχανικής κοινοβιας, οι θρήνοι διά τήν όλεθρίαn επίδρασιν τής τεχνικής τής διαφημισίας και τού θεάματος, αι άραι έναντιον τών μηχανών και τής κυριαρχίας των επί τού άνθρώπου—όλα αυτά εκφράζονται εις όλους τούς κύκλους τών διανοουμένων σήμερον. Δέν θά ήτο ύσκόλον να συναντήσωμεν εις τόν Camus άνάλογον στάσι, ό ό οποίος προβάλλει καλύτερον παντός συγχρόνου τήν ύποστάσιν τού έναντι τής ιστορίας και τής ιδεολογίας, τής «φυσιολογικήν» τού θρησκείαν τής ευτυχίας και τής προτίμησιν τού ύπέρ μιάς ήθικής επαναστάσεως, πλέον άγνήν εν συγκρίσει πρός τήν πολιτικήn επαναστάσιν.

‘Όταν ό συγγραφεύς λέγη: «Δέν άνεχόμεθα ένά κόσμον όπου ή έγγύσις τού να μη άποθήναι κανείς από τήν πείναν έχει ως ανταλλάγματά της τόν κίνδυνον τού θανάτου από τήν πλήξιν», έννοούμεν πολύ καλό τί θέλει να ειπή. ‘Αλλά πρέπει πρώτα να μη άποθήναι κανείς από τήν πείναν και έάν ή κοινωνία τής ευημερίας, δημιουργούσα τήν άφθονίαn, δημιουργεί συγχρόνως σοβαρόν κίνδυνον να προσδώσει ιδιαίτεραν άξιολογικήn βαρύτητα εις δευτερευούσα πρόματα, θά έπρεπεν επίσης να παραδεχθώμεν ότι και ή αστία δημιουργεί άλλα δεινά, έξ ίσου καταστρεφικά διά τήν ελευθερίαn και τήν αξιοπρέπειαn τού άνθρώπου. Πρέπει να μη παραβλέπη κανείς τήν αντίζυγον αυτήν διαπίστωσιν, έφ’ όσον προτείνεται ή άντικατάστασις τής έξαντλητικής επιβιώσεως, τήν όποιαν επιβάλλει ό αμερικανικός τρόπος ζωής και ό σοβιετικός σταχνοβισμός, με τήν φυσικήn και ευχαρίστον ζωήν τής χαράς και τής ελευθερίας άπασχολήσεως. Αι μάζαι χρειάζονται τροφήn και ένδομισίαn—ή όχι; και πός θά κατορθώσιν να διατηρηθή ό πολιτισμός αυτός τών διανοουμένων, εις τούς όποιους άνήκει και ό Guy Debord, ένθ’ οι μεγαλοφύεστροι τεχνικοί δέν καθόρθωσαν άκόμη να διοργανώσουν τήν δημιουργίαn και τήν δικαιοσύνηn άγαθών χωρίς τήν άνθρώπινην εργασίαn;

Δ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ